

Ἡ εἰρήνη στὶς διαπροσωπικὲς μας σχέσεις

Χριστόδουλος Βασιλειάδης
Διδάκτωρ Θεολογίας - Μουσικὸς

Πρόλογος

Ἡ εἰρήνη, θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε κατ' ἀρχήν, ὅτι εἶναι μιὰ ἀρετὴ τοῦ ἀνθρώπου, πού χαρίζεται ὡς δωρεὰ ἀπὸ τὸ Θεὸ στὸν ἄνθρωπο, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος καθαρῶσει τὴν ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα του ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τὶς ἁμαρτίες. Δυστυχῶς ὅμως, ὅπως λέγει καὶ ὁ Ἅγιος Ἰσίδωρος Πηλουσιώτης, «τὸ μὲν τῆς εἰρήνης ὄνομα πανταχοῦ τὸ δὲ πρᾶγμα οὐδαμοῦ»¹. Δηλαδή, ὅλοι παντοῦ καὶ πάντοτε μιλοῦν καὶ διακηρῦσσουν περὶ τῆς εἰρήνης, ἀλλὰ στὴν οὐσία ἡ εἰρήνη εἶναι ἀποῦσα.

Ὅρισμὸς λέξεως εἰρήνη

Ἡ εἰρήνη εἶναι μιὰ κατάσταση, πού ζεῖ ὁ ἄνθρωπος, πρὸς τὸν Θεόν, τὸν ἑαυτὸν του καὶ πρὸς τὸν πλησίον. Στὰ ἑβραϊκὰ ἡ ἀντίστοιχη λέξη τοῦ ὅρου εἰρήνη εἶναι τὸ «σαλώμ» (שָׁלוֹם), πού ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς ὁ καθημερινὸς χαιρετισμὸς μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων. Ἐξ αὐτῆς τῆς λέξεως προέρχεται τὸ ὄνομα Σαλώμη, πού σημαίνει Εἰρήνη καὶ Σαλωμών, πού σημαίνει Εἰρηναῖος, εἰρηνικὸς.

Ἡ εἰρήνη ἐν τῷ Παραδείσῳ τῆς τρυφῆς

Κατ' ἀρχήν, νομίζω ὅτι εἶναι σωστὸ νὰ ξεκινήσουμε τὴ σκέψη μας ἀπὸ τὴν εἰρήνη, ἡ ὁποία ὑπῆρχε στὸν Παράδεισο, ἐκεῖ ὅπου οἱ πρωτόπλαστοι ζοῦσαν εἰρηνικὰ μεταξὺ τους καὶ σὲ σχέση μὲ τὴν φύση καὶ τὰ ζῶα². Αὐτὴ ἡ εἰρήνη χάθηκε ἐξ αἰτίας τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀνυπακοῆς τῶν πρωτοπλάστων. Οἱ ἄνθρωποι, τὰ ζῶα καὶ γενικὰ ὀλόκληρη ἡ φύση ἔχασε τὴν παραδείσια εἰρήνη καὶ ἀπὸ τότε μπῆκε στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ἡ φθορὰ, ἡ ἁμαρτία, τὸ ἄγχος καὶ γενικὰ οἱ παρεπόμενες τῆς ἁμαρτίας καταστάσεις.

Αὐτὴ ἡ εἰρήνη εἶναι κεντρικὴ ἔννοια στὸ κήρυγμα τῶν προφητῶν γιὰ τὴ σωτηρία, πού πρόκειται νὰ φέρῃ ὁ προσδοκώμενος Μεσσίας, Ἰησοῦς Χριστός, καθὼς καὶ γιὰ τὴ προσδοκώμενη μεσσιανικὴ ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποία θὰ ἀποκατασταθῇ ἡ παραδείσια εἰρήνη, ἡ ὁποία χάθηκε λόγῳ τῆς ἁμαρτίας τῶν πρωτοπλάστων. Ἀναφέρει σχετικὰ ὁ προφήτης Ἡσαΐας: «Τότε ὁ λύκος θὰ βόσκη μαζί μὲ τὸ ἀρνί, καὶ ἡ λεοπάρδαλις θὰ κατοικῇ μαζί μὲ τὸ ἐρίφιον, τὸ μοσχάριον καὶ ὁ ταῦρος θὰ βόσκουν μαζί μὲ τὸν λέοντα καὶ ἓνα μικρὸ παιδί θὰ ὀδηγῇ αὐτὰ ὡς ἡμέρα ἀρνία. Τὸ βόδι καὶ ἡ ἀρκούδα θὰ βόσκουν μαζί καὶ τὰ μικρὰ τους θὰ κάμνουν μαζί συντροφιά. Τὸ λιοντάρι καὶ τὸ βόδι θὰ τρώγουν μαζί ἄχαρα. Μικρὸ παιδί θὰ ἀπλώνῃ καὶ θὰ θέτῃ χωρὶς κίνδυνο τὰ χέρια του στὴν τρύπα τοῦ δηλητηριώδους φιδιοῦ καὶ στὴ φωλιά, ὅπου τὰ φίδια ἔχουν τὰ μικρὰ τους. Ὅλα τὰ ἄγρια θηρία καὶ τὰ δηλητηριώδη φίδια δὲν θὰ κάμνουν σὲ κανένα κακό, οὔτε θὰ ἔχουν τὴ δύναμη καὶ τὴ διάθεση νὰ σκοτώσουν κανένα στὸ ἅγιό μου ὄρος, διότι ὀλόκληρος ὁ κόσμος θὰ ἔχῃ πλημμυρίσει ἀπὸ τὴ θεία γνώση, ὅπως τὸ πολὺ νερὸ κατακαλύπτει τὶς θάλασσες»³.

¹ Ἐχεις εἰρήνη, ἔκδ. Χριστιανικὴ ἔστιά, 1997⁵, σ. 28.

² «Ὅσο ὁ ἄνθρωπος βιώνει τὴν εἰρήνη στὸ πλήρωμά της, τόσο καὶ τείνει πρὸς τὴν προοπτικὴν του κατάστασι, διότι ἡ εἰρήνη ἀποτελοῦσε βασικὸ γνώρισμα καὶ στοιχεῖο τῆς παραδεισένιας ἐκείνης ζωῆς τῶν πρωτοπλάστων». Ἐχεις εἰρήνη, ἔκδ. Χριστιανικὴ ἔστιά, 1997⁵, σ. 17.

³ «καὶ συμβοσκηθήσεται λύκος μετ' ἀρνός, καὶ πάρδαλις συναναπαύσεται ἐρίφῳ, καὶ μοσχάριον καὶ ταῦρος καὶ λέων ἅμα βοσκηθήσονται, καὶ παιδίον μικρὸν ἄξει αὐτούς· καὶ βοῦς καὶ ἄρκος βοσκηθήσονται, καὶ ἅμα τὰ παιδία αὐτῶν ἔσονται, καὶ λέων καὶ βοῦς ἅμα φάγονται ἄχαρα. καὶ παιδίον νήπιον ἐπὶ τρώγλην ἀσπίδων καὶ ἐπὶ κοίτην ἐγκόνων ἀσπίδων τὴν χεῖρα ἐπιβαλεῖ. καὶ οὐ μὴ κακοποιήσουσιν, οὐδὲ μὴ δύνωνται ἀπολέσαι οὐδένα ἐπὶ τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ μου, ὅτι ἐνεπλήσθη ἡ σύμπασα τοῦ γινῶναι τὸν Κύριον ὡς ὕδωρ πολὺ κατακαλύψαι θάλασσας» (Ἠσ. ια' 6-9).

Αυτή τὴν εἰρηνικὴν κατάστασιν μὲ τὸ Θεό, τοὺς ἑαυτοὺς τους, τὸν πλησίον καὶ τὴ φύσιν γενικῶς ζοῦσαν καὶ ζοῦν οἱ ἅγιοι, οἱ ὅποιοι εἶναι συμφιλωμένοι μὲ τὴ φύσιν. Γι' αὐτὸ βλέπουμε καὶ στοὺς βίους τους, ὅτι οἱ ἅγιοι, οἱ ὅποιοι ζοῦσαν τὴν προπρωτικὴν, παραδείσια, κατάστασιν, συμπεριφέρονταν στὰ ἄγρια ζῶα ὡς ἂν νὰ ἦσαν ἡμεῖρα.

Ἡ χρῆσις τῆς λέξεως «εἰρήνη» στὴν Παλαιὰ Διαθήκη

Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἡ λέξις εἰρήνη ἐσήμαινε τὴν κατάστασιν τῆς σωτηρίας καὶ τῆς εὐημερίας σὲ ἀντίθεσιν πρὸς κάθε εἶδος κακοῦ⁴. Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἐπίσης ὁ ὄρος χρησιμοποιεῖται καὶ ὡς χαιρετισμὸς κατὰ τὴν ἀφίξις ἢ ἀναχώρησις. Συγκεκριμένα κατὰ τὴν ἀφίξις ἔλεγον: «*Εἰρήνη σοι*» (Κριτ. στ' 23) ἐν Ἰω κατὰ τὴν ἀναχώρησις: «*Πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ*» (Κριτ. ιη' 6).

Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἐπίσης ὁ πιστὸς προσδοκᾷ τὴν εἰρήνην ὡς δῶρον, τὸ ὁποῖο προέρχεται μόνον ἀπὸ τὸ Θεό. Χωρὶς τὸ Θεό δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ οὐσιαστικὴ καὶ πραγματικὴ εἰρήνη. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ προφήτης Ἡσαΐας παρακαλεῖ τὸ Θεό νὰ τοὺς δώσῃ εἰρήνην: «*Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήνην δός ἡμῖν, πάντα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν*» (Ἠσ. κατ' 12). Δηλαδή, Κύριε ὁ Θεὸς μας, δώσε μας εἰρήνην, διότι ἐσὺ μᾶς τὰ δίδεις ὅλα.

Ὁ προσδοκώμενος Μεσσίας στὴν Παλαιὰ Διαθήκη φέρει τὸν τίτλον «*ἄρχων εἰρήνης*» (Ἠσ. θ' 6). Ἐπομένως, ὁ ἀρχηγὸς καὶ ἐξουσιαστὴς τῆς πραγματικῆς εἰρήνης εἶναι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Ὁ Μεσσίας εἶναι αὐτὸς πὺν φέρει τὴν πραγματικὴν, τέλειαν καὶ αἰώνιαν εἰρήνην. «*μεγάλῃ ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ, καὶ τῆς εἰρήνης αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ὄριον*» (Ἠσ. θ' 7). Ἐπομένως ἀπὸ τὸ χωρίον αὐτὸ συμπεραίνουμε ὅτι ἡ βασιλικὴ ἐξουσία τοῦ Μεσσία θὰ ἔχῃ ἀπεριόριστον ἔκτασιν, θὰ ἐκτείνεται σὲ ὅλη τὴν οἰκουμένην καὶ στὴν εἰρηνικὴν του βασιλείαν δὲν θὰ ὑπάρχῃ τέλος.

Ἡ χρῆσις τῆς λέξεως «εἰρήνη» στὴν Καινὴ Διαθήκη

Οἱ ἄγγελοι πρῶτοι ἐξύμνησαν τὸ νεογέννητον βρέφος στὴ Βηθλεέμ, μπροστὰ ἀπὸ τοὺς ἐκκλητικοὺς ποιμένες. «*καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πληθὸς στρατιᾶς οὐρανόθεν αἰνοῦντων τὸν Θεόν καὶ λεγόντων· δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία*» (Λουκ. β' 13-14). Ξαφνικά, δηλαδή, κοντὰ στὸν ἄγγελον, παρουσιάσθηκε ἕνα πληθὸς ἀπ' τὴν οὐράνια στρατιὰ τῶν ἀγγέλων, οἱ ὅποιοι ὑμνοῦσαν τὸ Θεό καὶ ἔλεγον: Δόξα στὸν ὑψιστὸ Θεό καὶ εἰρήνη στὴ γῆ, ἀγάπη καὶ σωτηρία γιὰ τοὺς ἀνθρώπους!

Ἡ ἀποκάλυψις ἐπίσης πὺν βρῖσκεται μέσα στὴν Καινὴ Διαθήκη χαρακτηρίζεται ὡς εὐαγγέλιον τῆς εἰρήνης. «*καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἐτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης*» (Ἐφ. στ' 15). Γιὰ παπούτσιαν στὰ πόδια σας, δηλαδή, βάλτε τὴν ἐτοιμότητα νὰ διακηρύξετε τὸ χαρούμενον ἄγγελμα τῆς εἰρήνης.

Μόνον λοιπὸν στὴν κοινωνίαν καὶ στὸ σύνδεσμον μὲ τὸ Χριστὸ ἀποκτᾶται καὶ διατηρεῖται ἡ εἰρήνη. «*ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε*» (Ἰω. ιστ' 33). Αὐτὰ ὡς τὰ εἶπα, λέγει ὁ Χριστὸς στοὺς δώδεκα μαθητὲς του καὶ διαχρονικὰ σὲ ὅλους τοὺς μαθητὲς του, ὥστε ἐνωμένοι μαζί μου νὰ ἔχετε εἰρήνη. «*καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ*» (Φιλιπ. δ' 7)⁵. Καὶ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ, πὺν εἶναι ἀσύλληπτη στὸ ἀνθρώπινον μυαλό, θὰ διαφυλάχῃ τις καρδιὰς καὶ τις σκέψεις σας κοντὰ στὸν Ἰησοῦ Χριστό. Ἡ εἰρήνη ἐπομένως εἶναι ὁ φρουρὸς τῆς καρδίας μας, πὺν μᾶς κρατεῖ ἐνωμένους μὲ τὸν Κύριον μας Ἰησοῦ Χριστό.

⁴ Ὁρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ ἐγκυκλοπαιδεία, τόμ. 5ος, Ἀθῆναι 1964, στ. 440.

⁵ Βλ. Ἐχεις εἰρήνην; ἐκδ. Χριστιανικὴ ἐστία 1997⁵, σ. 12.

Ἡ εἰρήνη στους ἀρχαίους Ἕλληνες

Ὁ ἀρχαῖος λυρικός ποιητής Ἄνακρέων (563π.Χ.-478π.Χ.) ἔλαβε κάποτε ἀπὸ τὸν τύραννο τῆς Σάμου Πολυκράτη ὡς δῶρο δέκα τάλαντα, ποσὸ τεράστιο γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Ὁ Ἄνακρέων, ποὺ ἦτο λιτοδίαιτος καὶ ὀλιγαρκῆς ἄνθρωπος, πέρασε δύο νύχτες ὀλότελα ἄυπνος, μὲ τὴν σκέψη τί ἔπρεπε νὰ κάνῃ τὸ μεγάλο ἐκεῖνο κεφάλαιο. Τὸ πρῶτο λοιπὸν τῆς δευτέρας ἡμέρας παρουσιάσθηκε στὸν Πολυκράτη καὶ ἐπιστρέφοντάς του τὰ δέκα τάλαντα, τοῦ εἶπε: «Τὸ δῶρο σου ἦταν πολὺ μεγάλης ἀξίας. Ἀλλὰ ἀκόμη μεγαλύτερη ἀξία γιὰ μένα ἔχει Ἡ ψυχικὴ γαλήνη, ποὺ ἔχασα ἐξ αἰτίας τους»⁶.

Ρωμαϊκὴ εἰρήνη

Χαρακτηριστικὴ ἐπίσης ὑπῆρξε καὶ ἡ εἰρήνη, τὴν ὁποία προσπάθησαν οἱ Ρωμαῖοι νὰ ἐπιβάλουν διὰ τῆς βίας, ἢ λεγόμενη «Ραῖ ὕῤῥαδά». Κατ' ἀπομίμηση τῆς Ρωμαϊκῆς εἰρήνης δημιουργήθηκε ἀργότερα ἡ «Βρετανικὴ εἰρήνη» (Ραῖ Βίῤῥαῶῶῶῶῶῶ) καθὼς καὶ ἡ «Σοβιετικὴ εἰρήνη» (Ραῖ ὦῤῥαῶῶῶῶῶῶ). Καμμιά ὅμως ἀπὸ αὐτὲς τὶς προσπάθειες δὲν καρποφόρησε, διότι καὶ οἱ τρεῖς δὲν εἶχαν θεμέλιο τὸν ἀκρογωνιαῖο λίθο, Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Πατερικὰ κείμενα

Ἀναφέρουμε δύο περιστατικά ἀπὸ τὸ Γεροντικόν, ἐνδεικτικὰ τοῦ ὅτι οἱ ἀσκητὲς ἐπιδίωκαν πάντοτε νὰ ἔχουν εἰρήνη μεταξὺ τους καὶ νὰ προσπαθοῦν μὲ κάθε τρόπο καὶ μέσο νὰ εἰρηνεύουν καὶ τοὺς συνασκητὲς τους.

«Μιὰ χειμωνιάτικη νύχτα ἀναγκάστηκαν ν' ἀγρυπνήσουν οἱ ἀδελφοὶ ἐνὸς Μοναστηριοῦ γιὰ νὰ τελειώσουν μιὰ βιαστικὴ δουλειά. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς, πολὺ ἀσθενικὸς στὸ σῶμα, τόσο ὑπόφερε ἀπὸ τὸ κρύο ποὺ τὸν ἔπιασαν δυνατὰ ρίγη. Ἄφησε τότε τὴ δουλειά καὶ γύρισε στὸ κελλὶ του. Κάποιος ἄλλος ὅμως ἀγανάκτησε γι' αὐτό, ἄρχισε νὰ γογγύζῃ, ὥσπου ἐξανάγκασε τοὺς ὑπόλοιπους νὰ στείλουν νὰ φωνάξουν πίσω τὸν ἄρρωστο.

Ὁ ἀδελφός, ποὺ πῆγε γι' αὐτὴ τὴ δουλειά, τὸν βρῆκε σὲ κακὴ κατάστασι καὶ τὸν λυπήθηκε.

-Μ' ἔστειλαν οἱ ἀδελφοὶ νὰ ἰδῶ πῶς εἶσαι, τοῦ εἶπε μὲ καλωσύνη. Ὅσο γιὰ τὴ δουλειά μὴ στενοχωρεῖσαι, ἐμεῖς θὰ τὴν τελειώσουμε.

-Ὁ Θεὸς ν' ἀνταμείψῃ τοὺς κόπους, εἶπε ἐκεῖνος μ' εὐγνωμοσύνη. Ἐπιθυμοῦσα πολὺ νὰ κοιτάσω μαζί σας, ἀλλὰ μ' ἐμποδίζει ἡ ἄρρώστεια μου.

Γύρισε ὁ ἀδελφός καὶ εἶπε στοὺς ἄλλους τὰ λόγια τοῦ ἄρρωστου, βεβαιώνοντάς τους πῶς πραγματικὰ ὑπέφερε.

Ἔτσι μὲ τὴ μεσολάβησι τοῦ διακριτικοῦ ἀδελφοῦ δὲν ἔχασαν τὴν εἰρήνη τῆς ψυχῆς των»⁷.

Ἡ δευτέρη ἱστορία, ποὺ εἶναι παρμένη ἐπίσης ἀπὸ τὸ Γεροντικόν, εἶναι ἡ ἀκόλουθη:

«Δύο συνασκηταὶ βρῖσκονταν σὲ ψυχρότητα μεταξὺ τους ἀπὸ κάποια παρεξήγησι. Κάποτε ἄρρώστησε ὁ ἓνας καὶ πῆγε κάποιος ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ. Τοῦ ἐμπιστεύτηκε τότε ὁ ἄρρωστος, πῶς ἦταν ψυχραμένος μὲ τὸν συνασκητὴ του καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ μεσολαβήσῃ νὰ συμφιλιωθοῦν, γιὰτὶ φοβόταν μὴ τὸν βρῆ ἔτσι ὁ θάνατος.

⁶ Ἔχεις εἰρήνη; ἐκδ. Χριστιανικὴ ἑστία 1997⁵, σσ. 6-7.

⁷ Γεροντικόν, σταλαγματιὲς ἀπὸ τὴν πατερικὴ σοφία, ἐκδ. Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἀδελφότητος ΛΥΔΙΑ, Θεσσαλονίκη 1993⁹, σσ. 413-414.

Γυρίζοντας πίσω στο κελλί του ο αδελφός, παρακαλούσε τον Θεό να τον φωτίσει να χειριστή σωστά την υπόθεσι, για να μη προξενήση περισσότερη βλάβη παρά ωφέλεια. Μόλις ἔφτασε, οἰκονόμησε ὁ Θεός να τοῦ πάη κάποιος φίλος του ἕνα καλαθάκι σῦκα. Διάλεξε τὰ ὠραιότερα καί, χωρίς να χάση καιρό, σηκώθηκε καί τὰ πήγε στόν συνασκητή τοῦ ἄρρωστου.

- Ἄββᾶ, τοῦ εἶπε, αὐτὰ σου τὰ στέλνει ὁ δεῖνα Γέροντας.

Ἐὖ Ἄββᾶς ἀπόρησε.

- Σὲ μένα τὰ ἔστειλε;

- Ναί, εἶπε ὁ αδελφός.

Ἐκεῖνος τὰ δέχτηκε συγκινημένος καὶ εὐχαρίστησε τὸν αδελφό. Εὐχαριστημένος ὁ εἰρηνοποιός ἀπὸ τὴν πρώτη ἐπιτυχία, ἐπῆγε τὰ ὑπόλοιπα σῦκα στόν ἄρρωστο.

- Σοῦ τὰ στέλνει ὁ συνασκητής σου, τοῦ εἶπε.

- Τί λές. Λοιπόν, συμφιλιωθήκαμε; εἶπε μὲ χαρὰ ὁ ἀσκητής.

- Ναί, Ἄββᾶ, μὲ τὴν εὐχή σου, ἀποκρίθηκε ὁ αδελφός.

- Δόξα τῷ Θεῷ, ἔκανε ἐνθουσιασμένος ἐκεῖνος.

Ἔτσι μὲ λίγα σῦκα συμφιλιώθηκαν οἱ συνασκηταὶ ἀπὸ τὴ σύνεσι τοῦ αδελφοῦ⁸.

Καὶ στὶς δύο περιπτώσεις βλέπουμε ὅτι ἡ σύνεσι καὶ ἡ διάκρισι ποὺ εἶχε ὁ αδελφός ποὺ μεσολάβησε βοήθησαν ἔτσι ὥστε να συμφιλιωθοῦν οἱ δύο συνασκητές.

Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ φράσι ποὺ ἔλεγε ὁ ἅγιος Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ: «Ἀπόκτησε τὴν ἐσωτερικὴ εἰρήνη καὶ χιλιάδες γύρω σου, θὰ βροῦν τὴ σωτηρία»⁹. Πολλὲς φορές προσπαθοῦμε μὲ διάφορα μέσα να εἰρηνεύσουμε τοὺς ἄλλους, χωρίς ὅμως τὶς περισσότερες φορές να ἔχουμε κάποιο θετικὸ ἀποτέλεσμα. Ὁ μεγάλος ὅμως ρῶσος ἅγιος μᾶς διαλαλεῖ ὅτι πρῶτα ἐμεῖς πρέπει να εἰρηνεύσουμε καὶ να συνδιαλαλοῦμε μὲ τὸ Θεὸ καὶ μὲ τὸν ἑαυτό μας, καὶ τότε, ἀφοῦ πρῶτα ἀποκτήσουμε τὴν ἐσωτερικὴ εἰρήνη, θὰ εἰρηνεύουν οἱ ἄλλοι κοντά μας. Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ κύριος σκοπὸς τῆς ζωῆς μας· να ἀποκτήσουμε τὴν εἰρήνη, ποὺ μόνον ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς προσφέρει· να γίνουμε δηλαδὴ χριστοφόροι.

Εἶναι γι' αὐτὸ τὸν λόγο, ποὺ ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς μακαρίζει στὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὀμιλία τοὺς εἰρηνοποιούς: «μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται» (Ματθ. ε' 9). Εἶναι δηλαδὴ μακάριοι καὶ εὐτυχισμένοι ὅσοι φέρουν τὴν εἰρήνη στοὺς ἀνθρώπους, γιατί αὐτοὶ θὰ ὀνομαστοῦν παιδιὰ τοῦ Θεοῦ.

Ὁ μακαριστὸς γέροντας Παῖσιος ἔλεγε: «Ἡ εἰρήνη εἶναι τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, τὸ ἄλλο (ταραχή, σύγχυσι) προέρχεται ἀπὸ τὸν διάβολο»¹⁰. «Πρόσεχε πολὺ (ὁ π. Παῖσιος) να μὴν ἐπηρεασθῆ ἀπὸ τὸ ἀνήσυχο κοσμικὸ πνεῦμα ποὺ ἔχει κάνει τὸν κόσμον σὰν τρελλοκομεῖο». Ἔβαζε πάντα τὸ ρολοὶ του ἐπίτηδες λίγο μπροστά. Ὅταν πήγαινε ἐπίσκοψη, ξεκινούσε νωρίτερα, για να μὴν κινῆται βιαστικὰ καὶ μὲ σύγχυσι, καὶ ἐπηρεάζη ἡ κατάστασι αὐτὴ τὴν προσευχή του. Πρὸ παντὸς στὴν Ἐκκλησία ἤθελε να προσευχώμαστε μὲ εἰρήνη. Ὅταν σὲ ὦρα ἀκολουθίας ἔβλεπε ἀταξία ποὺ δημιουργοῦσε σύγχυσι, ἐπενέβαινε διακριτικὰ καὶ ἐπανεφέρε τὴν τάξη»¹¹. «Αὐτὴ τὴν πολυπόθητη εἰρήνη, ἢ μᾶλλον τὸν Θεὸ τῆς εἰρήνης, ἀναζητώντας οἱ ταραγμένες ψυχὲς κατέφευγαν κοντά του. Ὁ ὁσιος ἦταν ἕνα ἡσυχο λιμανάκι, ποὺ δὲν τὸ τάραζαν οἱ φουρτοῦνες τοῦ κόσμου. Ἀκόμη καὶ ὅταν ἔπρεπε ἀπὸ τὴν ὑπεύθυνη θέση του να ἐλέγξη πρόσωπα καὶ καταστάσεις, να θυμώσῃ ἄθυμὸν τὸν δικαιοτάτον, ἡ εἰρήνη του δὲν φουραδενοῦταν, διότι δὲν ἐνεργοῦσε μὲ ἐμπάθεια, ἀλλὰ ἀπαθῶς, ἀπὸ ζῆλο για τὸν Θεὸ καὶ ἀγάπη για τὸν

⁸ Γεροντικόν, ἐνθ' ἀνωτέρω, σσ. 414-415.

⁹ Εἰρήνη Γκοραῖνωφ, Ὁ ἅγιος Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ, ἐκδ. Τήνος, 2002¹¹, σ. 79.

¹⁰ Ἰσαὰκ Ἱερομονάχου, Βίος Γέροντος Παῖσιου τοῦ ἀγιορείτου, Ἄγιον Ὅρος 2004, σ. 462.

¹¹ Ἐνθ' ἀνωτέρω, σ. 463.

παρεκτραπέντα άνθρωπο, για τὸν ὁποῖον ἔπασχε περισσότερο ἀπ' ὅ,τι ὁ ἰδιος. Ἐν και συμμετεῖχε σὲ πολλὰ θέματα, ὁ Θεὸς φρουροῦσε τὴν καρδιά του και δὲν τὸν ἐγκατέλιπε ἢ ἄπαντα νοῦν ὑπερέχουσα εἰρήνη. Κοντὰ του εἰρήνευαν οἱ ἄνθρωποι ἡμέρευαν και τὰ ἄγρια ζῶα»¹².

Ἡ εἰρήνη ὡς θεῖο δῶρο

Ἡ εἰρήνη ὅμως δὲν εἶναι κατὰ βάση και κατὰ κύριο λόγο μιὰ ἀρετή, τὴν ὁποία μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος μὲ τὶς δικές του δυνάμεις νὰ ἀποκτήσει και κατακτήσει, ἀλλὰ εἶναι ἓνα χάρισμα και δῶρο, ὅπως εἶναι ἐξ ἄλλου και ὅλες οἱ ἀρετές, τὸ ὁποῖο μόνο ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς προσφέρει. Χρειάζεται βέβαια ὁ προσωπικὸς ἀγώνας και προσπάθεια για τὴν ἀπόκτηση τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ μόνο μὲ τὶς δικές μας δυνάμεις εἶναι ἀδύνατη ἢ ἀπόκτησή της. Γι' αὐτὸ και στὴν εἰσαγωγή ἀρκετῶν ἀποστολικῶν ἐπιστολῶν τῆς Καινῆς Διαθήκης ἢ εἰρήνη παρουσιάζεται σὰν δῶρο τοῦ οὐράνιου Πατέρα, καθὼς ἐπίσης και τοῦ Υἱοῦ: «*χάρις ὑμῖν και εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν και Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ*» (Ρωμ. ἀ' 7. Α' Κορ. ἀ' 3 και ἄλλου). Εὐχομαι δηλαδή ὁ Θεὸς Πατέρας μας και ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς νὰ σᾶς δίνουν χάρι και εἰρήνη. Ἡ εἰρήνη, για τὴν ὁποία κάνουμε λόγο εἶναι καρπὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. «*ὁ δὲ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη...*» (Γαλ. ε' 22). Γι' αὐτὸ πρέπει και μεῖς νὰ προσευχόμεστε στὸν δωροδοτῆ Χριστὸ νὰ μᾶς χαρίσει τὸ πολῦτιμο δῶρο τῆς εἰρήνης.

Ἡ εἰρήνη στὴ θεία Λατρεία

Αὐτὸς εἶναι και ὁ λόγος ποῦ ὁ διάκονος στὴν ἀρχὴ τῆς Θεῆς Λειτουργίας, στὴ «*μεγάλῃ συναπτῇ*»¹³ ἢ στὰ λεγόμενα εἰρηνικά, ὅπως ὀνομάζονται, προσεύχεται νὰ μᾶς χαρίσει ὁ Θεὸς τὴν «*ἄνωθεν εἰρήνη*». Ἡ πρώτη αἴτηση εἶναι ἢ ἐξῆς: «*Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν*», δηλαδή μὲ εἰρήνη, ἐλευθεροὶ ἀπὸ μῖσος ἢ ψυχρότητα ἢ ἀπὸ ταραχὴ φροντίδων, ἃς παρακαλέσουμε τὸν Κύριο. Ἀφοῦ λοιπὸν προτρέπει ὁ διάκονος νὰ προσευχόμεστε μὲ ψυχικὴ εἰρήνη και γαλήνη, ἀκολούθως εὐχεται: «*Ἐπὲρ τῆς ἄνωθεν εἰρήνης και τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν*»· δηλαδή μᾶς προτρέπει νὰ παρακαλέσουμε τὸν Κύριο για τὴν εἰρήνη ποῦ χαρίζεται ἀπὸ τὸν Θεό, ἢ ὁποία μᾶς ἀπαλλάττει ἀπὸ κάθε τύψη συνειδήσεως, και για τὴ σωτηρία τῶν ψυχῶν μας. Εἶναι φανερὸ ἐδῶ ὅτι παρακαλοῦμε τὸν Θεὸ νὰ μᾶς δώσει τὴν εἰρήνη, ἢ ὁποία προέρχεται ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ Χριστό, σὰν δῶρο και ὄχι ἀπὸ τὴ δικὴ μας ἀσθενὴ και πεπτωκυία φύση. Ἐπομένως ἢ Ἐκκλησία μᾶς καλεῖ νὰ προσευχόμεστε «*ἐν εἰρήνῃ*» και «*ὑπὲρ τῆς εἰρήνης*»¹⁴.

Ἡ τρίτη αἴτηση ἔχει ὡς ἐξῆς: «*Ἐπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, εὐσταθείας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν, και τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν*»· δηλαδή μᾶς προτρέπει ὁ διάκονος νὰ παρακαλέσουμε τὸν Κύριο για τὴν εἰρήνη ὀλόκληρου τοῦ κόσμου, τὴν ἀδιάσειστο στερέωση τῶν κατὰ τὸπους ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν και τὴν ἐνωσή ὄλων τῶν ἀνθρώπων. Μέσα στὴν ἱστορικὴ πορεία τῆς ἀνθρωπότητας, ἀλλὰ και εἰδικότερα τῆς Ἐκκλησίας, ὑπῆρξαν πόλεμοι, ταραχές, ἀνθρώπινες ἐριδες και διαμάχες, αἱρέσεις, διαιρέσεις κλπ., οἱ ὁποῖες διετάραξαν τὴν εἰρήνη τῆς ἀνθρωπότητας και εἰδικότερα τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἡ Ἐκκλησία προσεύχεται, τόσο για τὴν εἰρήνη ὄλου τοῦ κόσμου, ὅσο και για τὴν εἰρηνικὴ πορεία τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας.

Ἡ εἰρήνη ποῦ φέρνει ὁ Χριστὸς

Ἐομως πρέπει νὰ ξεκαθαρίσουμε κάτι. Ὁ ἰδιος ὁ Κύριος μας Ἰησοῦς Χριστὸς ἀναφέρει ὅτι δὲν ἦλθε για νὰ ἐπιβάλλῃ μιὰ ἐξωτερικὴ, ψεύτικη και ἐπίπλαστη εἰρήνη,

¹² Ἐνθ' ἀνωτέρω, σ. 465.

¹³ Βλ. Ἐχεις εἰρήνη; ἐκδ. Χριστιανικὴ ἐστία, 1997^ς, σσ. 26-27.

¹⁴ ΘΗΕ, ἐνθ' ἀνωτέρω, τομ. 5, στ. 441.

ἀλλὰ τὴ μάχαιρα: «Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν. ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς· καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ» (Ματθ. ι' 34-36). Μὴ νομίσητε, μᾶς λέγει ὁ Κύριος, πὼς ἦρθα γιὰ νὰ ἐπιβάλω ἀναγκαστικὴ ὁμόνοια μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Δὲν ἦρθα νὰ φέρω τέτοια ὁμόνοια ἀλλὰ διαίρεση. Πράγματι, ὁ ἐρχομὸς μου ἔφερε τὸ διχασμὸ τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν πατέρα του, τῆς κόρης μὲ τὴ μάνα της, τῆς νύμφης μὲ τὴν πεθερὰ της. Κι ἔτσι ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι οἱ δικοὶ του.

Ποιά σημασία ἔχουν τὰ λόγια τοῦ Κυρίου; Ὅτι δὲν πρέπει οἱ χριστιανοὶ νὰ κάνουν παραχωρήσεις, νὰ ἐνδίδουν ἢ νὰ βάζουν νερὸ στὸ κρασί τους σὲ θέματα πίστεως, ἀλήθειας καὶ ἀκριβείας τῆς ὀρθοδόξου ζωῆς καὶ πνευματικότητος, ἔστω κι ἂν τὸ τίμημα εἶναι ὁ διχασμὸς τους ἀπὸ ἓνα συγγενικὸ καὶ προσφιλὲς πρόσωπο. Ἱεραρχικά, πρῶτα ἐρχεται τὸ εὐαγγέλιο τοῦ Κυρίου, δηλαδὴ ὁ ὁἰος ὁ Ἰησοῦς Χριστός, καὶ μετὰ τὰ ἀγαπητὰ ἢ συγγενικά μας πρόσωπα. Ἐὰν σὲ κάποια φάση τῆς ζωῆς μας πρέπει νὰ διαλέξουμε μεταξὺ τῶν δύο, τότε ἀδιαμφισβήτητα ἢ ἐπιλογή μας πρέπει νὰ εἶναι ἢ σταυρικὴ πορεία τοῦ Κυρίου. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς λέγει ὅτι δὲν ἦρθα γιὰ νὰ φέρω εἰρήνη ἀλλὰ «πόλεμο» καὶ «διαίρεση» (ὁ πόλεμος καὶ διαίρεση ἐντὸς εἰσαγωγικῶν). Κατὰ τὸ βράδυ, ἐξ ἄλλου, τοῦ μυστικοῦ δείπνου ὁ Κύριος, ἀποχαιρετῶντας τοὺς μαθητὲς του, λέγει σ' αὐτούς: «*Εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν*» (Ἰω. ιδ' 27).

Ὁ μισόκαλος διάβολος προσφέρει μιὰ ψεύτικη καὶ ἐπίπλαστη εἰρήνη, ἢ ὁποία δὲν στηρίζεται πάνω στὸ εὐαγγέλιο, γι' αὐτὸ καὶ ἔχει ἡμερομηνία λήξεως. Αὐτὸ τὸ νόημα ἔχει καὶ ἡ δὴθεν «εἰρήνη», πὺν θὰ φέρει ὁ ἀντίχριστος στὶς τελευταῖες μέρες τοῦ παρόντος κόσμου. Ἡ εἰρήνη, πὺν προσφέρει ὁ Χριστὸς εἶναι κατ' ἀρχὴν ἢ συμφιλίωση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεὸ καὶ ἀφ' ἐτέρου ἢ γνήσια συνδιαλλαγή τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν συνάνθρωπό του. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἔχει κάτι ἐναντίον τοῦ συνανθρώπου του, αὐτὸ τὸν ἐμποδίζει ἀπὸ τὸ νὰ ἔχει τὴν ἐσωτερικὴ εἰρήνη, πὺν εἶναι καρπὸς δωρεᾶς τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Τελικά, τὸ συμπέρασμα τῆς παρουσίας μικρῆς ὁμιλίας εἶναι ὅτι πρέπει πρῶτα νὰ βροῦμε ἐμεῖς τὴ ψυχικὴ μας εἰρήνη καὶ γαλήνη κοντὰ στὸν Χριστὸ καὶ τὴν Ἐκκλησία του, καὶ ὅταν τὴ βροῦμε ἐμεῖς, τότε θὰ ἔρθῃ, ὡς φυσικὸ ἐπακόλουθο, αὐτὸ, πὺν λέγει ὁ Χριστὸς στοὺς μακαρισμοὺς του, δηλαδὴ τὸ νὰ ἐκπέμπουμε καὶ προκαλοῦμε εἰρήνη καὶ στοὺς συνανθρώπους μας. «*Πρῶτον φωτισθῆναι, ετα φωτῖσαι*».

Κλείνουμε τὴν μικρὴ μας ὁμιλία μὲ ἓνα περιστατικὸ ἀπὸ τὸν βίὸ τοῦ γέροντος Παΐσιου, ἐνδεικτικὸ τοῦ γεγονότος ὅτι ἦταν ἄνθρωπος τῆς εἰρήνης: «*Στὴν Ἰβανούδα* ἦρθε κάποιος νέος ταραγμένος καὶ ἀπελπισμένος μὲ ἓνα σχοινὶ στὸ χέρι. Ἦθὰ μὲ βοηθήσεις, Γέροντα' τοῦ εἶπε ἢ θὰ κρεμασθῶ μπροστά σου'. Ὁ Γέροντας τὸν πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὸν ὠδήγησε στὸ Ἀρχονταρῖκι. Συζήτησαν καὶ σὲ λίγη ὥρα βγήκαν ἔξω. Ὁ νέος ἔφυγε χαρούμενος, χωρὶς τὸ σχοινί, γεμᾶτος εἰρήνη καὶ ἐλπίδα. Δὲν ἦταν μόνον εἰρηνικὸς ὁ Γέροντας, ἀλλὰ καὶ εἰρηνοποιός. Εἰρήνευε παιδιὰ μὲ γονεῖς, ἀνδρόγυνα πὺν ἤθελαν νὰ χωρῖσουν, προϊσταμένους μὲ ὑπαλλήλους καὶ τὴν κάθε ψυχὴ πὺν τὸν πλησίαζε μὲ τὸν Θεὸ καὶ μὲ τοὺς ἄλλους, ἀφοῦ πρῶτα τὴν εἰρήνευε μὲ τὸν ἑαυτὸ της»¹⁵.

Ἄς προσπαθήσουμε λοιπὸν καὶ μεῖς καὶ ἄς προσευχώμαστε στὸ Θεὸ νὰ μᾶς δωρίσῃ τὴν μεγάλη ἀρετὴ τῆς εἰρήνης, ἔτσι ὥστε νὰ μποροῦμε νὰ εἰρηνεύουμε μὲ τὸν ἑαυτὸ μας καὶ μὲ τοὺς συνανθρώπους μας.

¹⁵ Ἰσαὰκ Ἱερομονάχου, *Βίος Γέροντος Παΐσιου τοῦ ἀγιορείτου*, Ἁγιον Ὄρος 2004, σ. 465.

Ἑομιλία, ἡ ὁποία πραγματοποιήθηκε στήν «Πνευματική Ἑστία Πατρῶν» τήν Κυριακή 4 Σεπτεμβρίου 2005, στό κατασκηνωτικό διήμερο Πατρῶν.